

אהבה

מחזיקים ראש – אביב תש"ף

דף הנחיה 1 – אהבת ה'

פסוקי התורה, מפרשיה, וספרי מצוות

שלום לכולם,

ימים מאתגרים עוברים על כולנו, בואו ננסה להוסיף בהם אהבה.

ב'מידות הראי"ה' פותח הרב קוק את העיסוק באהבה במשפט קצר ותמציתי:
"האהבה צריכה להיות מלאה בלב לכל"

חשבו בבקשה:

○ איך הרב קוק יודע שהאהבה צריכה להיות מלאה בלב לכל?

○ מה באה המילה 'בכל' להדגיש? מה היינו עשויים לחשוב לולא ההדגשה הזו?

בלימוד בנושא האהבה ננסה לעסוק במושג כשלעצמו, וגם בהקשרים שבהם הוא נוכח בחיינו הדתיים –
מצוות אהבת ה', ואהבת לרעך, אהבה בין איש ואשתו, ועוד.

השבוע נפתח בבירור השאלה מה כוללת מצוות אהבת ה'.

א. מהי הגדרת מצוות אהבת ה'?

האם היא פונה אל המחשבה, אל הרגש, אל הדיבור, אל המעשה?

היזכרו בפסוקים שאנו חוזרים עליהם מדי יום:

זכרים פרק ו

(ד) וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

(ה) וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ:

(ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנְכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ:

(ז) וְשָׁנַנְתָּם לְבִנְיָן וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִקְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

(ח) וְקִשְׁרְתָם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:

(ט) וּכְתַבְתֶּם עַל מְצוֹת בַּיְתָהּ וּבְשַׁעְרֶיהָ:

- כיצד הייתם מפרשים את המושג 'אהבת ה' ' לאורם של הפסוקים האלה?
- כיצד פירשו אותם מפרשי התורה: רש"י, אבן עזרא ורמב"ן?

ב. מדרשי חז"ל

למדו בנחת את המדרש הבא (ספרי דברים פסקא לב-לג):

(ה) ואהבת את ה' אלהיך, עשה מאהבה, הפריש בין העושה מאהבה לעושה מיראה, העושה מאהבה שכרו כפול ומכופל. לפי שהוא אומר +דברים י כ+ את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד, יש לך אדם שהוא מתירא מחברו, כשהוא מצריכו מניחו והולך לו, אבל אתה עשה מאהבה שאין לך אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת מקום בלבד.

דבר אחר ואהבת את ה' אלהיך, אהבהו על הבריות כאברהם אביך כענין שנאמר +בראשית יב ה+ ואת הנפש אשר עשו בחרן, והלא אם מתכנסים כל באי העולם לבראות יתוש אחד ולהכניס בו נשמה אינם יכולים אלא מלמד שהיה אברהם אבינו מגיירם ומכניסם תחת כנפי השכינה.

(ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, רבי אומר למה נאמר, לפי שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, איני יודע כיצד אוהבים את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, תן הדברים האלה על לבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ומדבק בדרכיו.

- מה מתחדש בכל אחד מחלקי המדרש בנוגע לאהבת ה'?
- איזה מבין שלושת הפירושים במדרש נראה בעיניך קרוב לפשוטם של הפסוקים, ואיזה מהם נראה בעיניך הרחבה גדולה מעבר למה שהפסוקים עצמם אומרים?

ג. ספרי המצוות

עיינו גם בספר המצוות של הרמב"ם (מצוות עשה ג'), ובספר מצוות קטן (ר') יצחק מקורביל, מבעלי התוספות):

ספר המצוות לרמב"ם מצוות עשה ג

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון סיפרי (פ' שמע) לפי שנאמר ואהבת את י"י

אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה כבר בארו לך כי בהשתכלות תתאמת לך ההשגה ויגיע התענוג ותבא האהבה בהכרח. וכבר אמרו שמצוה זו כוללת גם כן שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו. וזה כי כשתאהב אדם תשים לבך עליו ותשבחהו ותבקש האנשים לאהוב אותו. וזה על צד המשל כן כשתאהב האל באמת כמה שהגיעה לך מהשגת אמיתתו הנה אתה בלא ספק תדרוש ותקרא הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה. ולשון סיפרי (שם) ואהבת את י"י וכו' אהבהו על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. ר"ל כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב השם כמו שהעיד הכתוב (ישעי' מא) אברהם אוהבי שהיה גם כן לגודל השגתו דרש האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו כן אתה אוהב אותו עד שתדרוש האנשים אליו:

ספר מצוות קטן מצוה ג

לאהוב שמו של הקב"ה בכל לב כדכתיב (דברים ו') ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, וזו היא עבודת הבורא מאהבה. בכל לבבך, כמו שדרשו רבותינו (ברכות נ"ד) בשני יצרך, פי' שישנה אדם יצרו הרע המבקש תאותו לעזוב הכל למען תאות עשות מצות הבורא. ויש לו לשמוח בעשיית מצות קונו כאילו אכל ושתה ומילא כריסו מכל טובות והנאות שבעולם. בכל נפשך, שיחשב עליו נפשו לכלום שלא ימנע מעשות מצות הבורא בשביל סכנת נפשו. ופירשו רבותינו (סנהדרין ע"ד) בעכו"ם וגילוי עריות ושפיכות דמים. ואפילו בצנעה יהרג ואל יעבור, ושאר מצות בצנעה יעבור ואל יהרג,^(ג) אם ירצה^(ד). אבל מדת חסידות שלא יעבור. ואין לומר מאחר שאמרו חכמים (שם) יעבור ואל יהרג אם יעבור פיהם גם דמו הנה נדרש, כי מאחר שכוונתו לשמים צדקה תחשב לו^(ה), וראיה משאול שמסר עצמו למיתה ואמר לנערו, פגע בי ואל יתעוללו בי הערלים, שנתכון לש"ש^(ו). וראיה מרבינו יהודה חסיד שהזהיר לתלמידיו שלא לילך לחופה מפני לסטים שבדרך והלכו ובטחו במה שידעו להזכיר את השם הלכו והזכירו ונצולו בחזרה אמר להם אבדתם העולם הבא אם לא תשובו בלא שום הזכרת השם ותמסרו נפשכם להריג' והלכו ונהרגו. ומה שאמרו (סנהדרין ע"ד) בצנעה יעבור ואל יהרג, ה"מ כשהגוי עושה בשביל הנאת עצמו, אבל במתכוין להעבירו על דת יהרג ואל יעבור. וראיה מיבמות (דף קכ"א) דקאמר ההוא גוי דאמר ליה לישראל שקול אספסתא^(ז) בשבתא ושדי קדם חיותאי ואי לא קטילנא לך יעבור ואל יהרג. אבל אם אמר לו שקול אספסתא ושדי לנהרא יהרג ואל יעבור, ואם בפרהסיא דהיינו בפני עשרה ישראל אפילו אמר שדי קדם חיותאי יהרג ואל יעבור. לישנ"א אחרינא, בכל נפשך, כלומר אפילו בשעה שנוטלים אויבים נפשו ממנו יעבוד בוראו באהבתו אותו כמו שמצינו (ברכות ס"א) ברבי עקיבא שהיה מאריך באחד בשעת נטילת נשמה. ובכל מאדך, פי' אף על פי שיש סכנה לאבד כל ממונו אם יעבוד בוראו יהיה חושבו לכלום. וכן בשעה שנוטלים אויבים ממונו ומצוה מוטלת עליו לעשות אל ימנע בשביל הפסד ממונו^(ח).